

Tigerräkor

Från havet till tallriken

I Sydamerika och Asien arbetar en stor del av befolkningen med tigerräkodling. Under de senaste årtiondena har de fått stor konkurrens av västerländska företag efter att dessa har flyttat ner i de sydligare länderna för att producera tigerräkor.

Odling

Det finns tre sätt att få fram tigerräkor; att fånga dem ute i det vilda havet, att föda upp dem i odlingsområden till havs eller att producera dem i jordbruksområden.

Från havet

När det sker fiske av tigerräkor till havs används bottentrål. Av den sammanlagda fångsten trålen får upp består tigerräkorna endast av 5-6 %. Det övriga slängs tillbaka till havet. Fiskarna och de andra marina arterna är då så pass skadade att de flesta dör. Till havs förstör trålen växligheten på havsbotten, en art som skadas är korallrev. Det är nästan enbart asiatiska och sydamerikanska bönder som skaffar fram tigerräkor genom havsfiske.

Odlingsområden

Det behövs en stor mängd yngel till att producera tigerräkor i odlingsområden. De sydamerikanska och asiatiska uppfödarna skaffar fram ynglen i bassänger. De västerländska företagen däremot importerar ibland in yngel från USA. För att hålla ynglen vid liv tillsätter man antibiotika och giftiga preparat i vattnet de lever i.

Den största andelen av räkorna odlas i mangroveskogar. Stora ytor behövs till processen och en stor del av växtligheten har huggits ner för att ge plats till odlingsområden. Rapporter tyder på att tigerräkorna är huvudorsaken till varför över 50 % av mangroveskogar har avverkats. Jätteräkorna lever i samma vatten tills de är tillräckligt stora för att exporteras ut i världen.

Företagen kan odla tigerräkor inom samma fält i fem till tio år. Därefter har området blivit oanvändbart efter att alla kemikalier och föroreningar har förstört området. Därefter flyttar verksamheterna vanligtvis till ett annat område.

Att använda odlingsområden är det mest förekommande sättet för att producera tigerräkor.

Jordbruksområden

En del bönder konstruerar om sina åkrar till dammar för att ha möjlighet att odla tigerräkor. Efter att ynglen och räkorna har blivit placerad i vattnet behöver de salt. Uppfödarna håller i en stor mängd salt som ska motsvara en liknade saltkoncentration som i haven.

Miljöeffekter

När jätteräkor började odlas var det ingen som tänkte på de effekter odlingen hade på miljön. Inte nog med att luften förstörs när de skickas världen över, det händer även saker som vi inte märker idag och kanske inte imorgon heller. Men i det stor hela kommer det ha enorm påverkan på jorden och inte på något positivt sätt som det är idag.

Vid odling av jätteräkor har stora delar av den förut så utbredda mangroveskogen avverkats. Idag finns bara en bråkdel kvar och just nu försvinner mangroveskogen fortare än regnskogen och fortsätter nedhuggningen i den här takten kommer snart all vara borta. När skogen huggs ner försvinner en mycket viktig "barnkammare" för alla de fiskar som bor längs

de floder och mynningar där mangroveskogen växer. När fisken inte kan leka, blir det inga fler fiskar och därmed försämras fisket i båda floden och havet utanför.

Skogen fungerar även som ett filter som gör att slam och liknade inte följer med floderna lika långt. När detta filter försvinner åker botten slam med strömmen mycket längre, och ofta ända ut i havet, vilket gör att havsbotten och korallrev slammar igen och därmed försvinner ännu mer "lekplatser" och fisk.

Mangroveskogen skyddar även mot vågerosioner och översvämningar, skulle det till exempel bli en tsunami eller flodvåg skulle skadorna bli mycket större efter avverkningen. Det är även så att de jordbruk som är placerade nära floderna, där skogen huggits ner, blir utsatta för saltvatten, eftersom marken suger upp mer salt då. Då blir marken blir försaltad, vilket varken är bra för det vanliga jordbruket, befolkningen eller för de djur som bor och lever längs floderna. Djuren drabbas även genom att det blir mindre fisk att äta och därmed en ond kedja med färre djur runt floderna.

Själva odlingen har också en del negativa effekter, för att få nya yngel fångas enorma mängder med vilda räkor. Endast ett yngel på tusen fisk- och skaldjursyngel är just ett räkyngel, vilket betyder att massor av dem fångas i onödan. Många av dem släpps ut igen men överlever ofta inte. Än så länge har man inte lyckats föda upp räkyngel i fångenskap och uppfödningen är därför beroende av den naturliga beståndsdelen.

För att upprätta den koncentrerade populationen som dammarna har använts ett flertal olika sorters preparat och antibiotika och det har hänt att räkor som innehållit antibiotika som kan ge en allvarlig benmärgsjukdom, skickats och sålts i Sverige. Sådant händer inte ofta men ingen kan garantera att det inte händer igen och det ligger även stora problem i att vattnet från dammarna släpps utan att rengöras men om dessa utsläpps påverkan är mycket dåligt undersökt.

Efter några år går det inte längre att hålla sjukdomarna borta från dammarna och odlingen måste flyttas. De överger då marken de brukat och förstört och börjar om på ett nytt ställe. Att de måste flytta sina odlingar så ofta innebär en helt ohållbar utveckling och det finns miljontals övergivna odlingar runt om i världen. Nu har man börjat göra åkermark till dammar för att spara mangroveskogen men eftersom räkorna kräver saltvatten försaltar detta marken som sedan aldrig mer kan användas för odling av vanliga grödor igen.

Sociala och lokala problem

Inte bara miljön i stort påverkas av tigerräkorna. Odlingarna har en förödande effekt också på området runt omkring och för lokalbefolkningen.

Många går i tron att räkindustrin är något som gynnar länderna det drivs i. I vissa fall är det också så, men oftast är det västvärlden som kammare hem vinsten. Affärsmän från utlandet slår sig ner och tjänar pengar på dessa odlingar, utan att behöva bry sig om problemen det medför på lång sikt. När de är klara på platsen ifråga är det ju bara att flytta vidare.

Även om landets BNP till synes höjs med hjälp av odlingarna är det inte säkert att folket gynnas av det. Pengarna går sällan till skolor, sjukvård m.m. utan direkt till de korrupta politikernas fickor.

Ofta förekommer det också våld och hot. Speciellt i Bangladesh har det rapporterats mycket om det. Fattiga landlösa bönder som brukat kustnära jord för sin egen överlevnad har blivit bortkörda av räkodlare genom alla metoder. Skjutvapen och granater har de till sin

hjälp. Rättsväsendet gör inget åt saken då det är korrumperat (de samarbetar med räkodlarna mot betalning/hot).

En del av lokalbefolkningen kan få jobb på odlingarna, men eftersom ingen har tillgång till så mycket pengar som krävs i investeringar så är det sällan de som driver dem. Lönerna är ofta usla och arbetsförhållandena under standard.

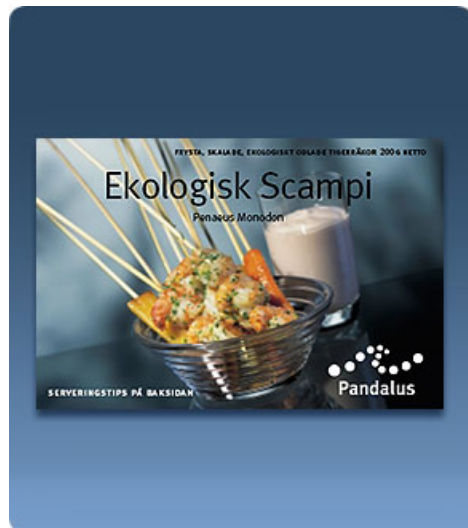
Räkodlingarna ger alltså vatten på kvarnen för klassamhället, där de rika tar och de fattiga får ge.

Visst är tigerräkor jättegott, men är det värt så många människors lidanden?

Konsumtion av tigerräkor

Tigerräkan blir allt populärare i västländerna som lyxmat. I och med detta så ökar konsumtionen ständigt. Samtidigt som de negativa effekterna blir värre och värre. Men en del affärskedjor och restauranger har i och med problemen valt att helt sluta sälja tigerräkor. De har lagt ett så kallat räklöfte, det innebär att de avstår från att servera odlade jätte räkor. Istället används t.ex. vanliga ishavs räkor, vilket fungerar lika bra.

Coop konsum lanserade för ett par år sedan ekologiskt odlade jätteräkor. Men det dröjde inte länge förrän olika miljöorganisationer hade konstaterat att kraven inte uppfylldes för att kunna kallas ekologiska. Det var en tysk organisation kallad "naturland" som hade godkänt de ekologiska räkorna först. Självklart skapade det en del diskussioner runt om, men nu har Coop konsum slutat sälja den sorten också.

Många av dem som konsumerar tigerräkor är i allmänhet dåligt informerade om hur det skadar miljön, vissa vet inte ens att det är skadligt. Även personal i matbutiker har dålig insikt i ämnet.

För att få reda på vilka butiker som säljer tigerräkor så gick vi runt och pratade med några.

Ica - Supermarket

Intervju med
Martin Magnusson
Ica – personal

Säljer ni tigerräkor?

- Nej, det har vi aldrig gjort.

Vad är anledningen till att ni inte säljer det?

- Låt mig tänka... Vi har ingen plats för det och det har inte funnits någon direkt efterfrågan. Men det kanske är något att fundera över. I framtiden vill vi kanske ha det, det låter intressant.

Det finns miljöproblem i anknytning till tigerräkor. Ni säger att ni vill ha det i framtiden – vad känner du att ni som säljare har för ansvar?

- Oj då! Är det miljöfarligt? Ja, om det finns problem angående det vill vi inte ha det. Vi tar bort allt som är skadligt. T.ex. tog vi bort anklever för ett par år sen. Det visade sig vara farligt

för djuren, det var ett väldigt omtalat ämne i media. Så vad är det som är så farligt med tigerräkor, om jag får fråga?

-50 % av mangroveskogarna har försvunnit på grund av att tigerräksodlingen behöver utrymme.

- Ja då tror jag inte att vi någonsin kommer att köpa in och sälja det.

Coop - Konsum

Intervju med

Jerry Pettersson

Butiks – chef

Säljer ni tigerräkor?

- Nej, det har vi inte gjort på flera år.

Vad är anledningen till att ni inte säljer det?

- Det beror på de stora miljöproblemen som existerar på grund av denna räka. Vi sålde ekologiska tigerräkor förut med nu finns de inte kvar i sortimentet. Jag kan inte köpa in dem längre.

Som säljare känner du alltså att ni har ansvar?

- Ja. Bestämmandet att inte sälja dem togs med anledning av att tigerräkorna orsakar en del miljöproblem. Det här beslutet togs av de högsta cheferna.

Finns det ingen Coop – Konsum butik som säljer tigerräkor?

- Nej, det tror jag inte. Det borde det inte finnas, inte efter de beslut som har fattats.

Intervju med Pelle, butikschef på hemköp

Till att börja med gjorde Pelle klart för oss att han inte är så insatt just i debatten om tigerräkor, men han är fullt medveten om att konsumtionen bidrar till negativa effekter på miljön.

Vi fick reda på att Axfoods levererar till hemköp och Willys, alltså är det Axfoods som bestämmer ifall hemköp ska sälja tigerräkor eller inte.

”Allt i livet handlar om val” sa Pelle. Han menade alltså att det är upp till var och en ifall man ska köpa tigerräkor eller inte. Vi frågade då om han inte känner ett ansvar, eftersom han kan påverka vad folk köper. Pelle svarade då att han vill ”tillgodose kundens krav” och därför inte vill ta bort något som folk efterfrågar.

Han poängterade också att hemköp gör mycket bra för miljön, med rättvisemärkta produkter och mycket ekologiska varor. Det skulle på något sätt jämnas ut då.

Vi blev hänvisade att ringa till Axfood, då de nog visste mer om den här frågan.

Intervju med Ingemar Kroon, presschef Axfood

Vi följde Pelles råd och letade upp numret till Axfood.

Vi blir kopplade till Axfoods presschef Ingemar Kroon, som låter stressad när han svarar.

Intervjun började med att vi frågade hur det kommer sig att Axfood levererar tigerräkor till Hemköp och Willys då de vet att det är dåligt för miljön.

Ingemar svarade då att det är en fråga ”hur fel” det egentligen är. Han menar att eftersom de försökt sluta importera räkor odlade i områden med mangroveskog så gör de allt de kan.

Att många får intrycket av att all odling sker i områden med mangroveskog, medan det finns platser som är bättre lämpade för detta t.ex. i Kina.

Ingemar sa att de på Axfood gör allt de kan för att få detta så miljövänligt som möjligt. Att det finns olika vägar och det är bättre att välja en miljövänligare väg än att sluta upp med försäljningen helt och hållet. Vanliga räkor är inte helt säkert bättre för miljön tror han.

Axfood ska kanske i framtiden starta ett samarbete med en odling i nord östra Indien som är mycket miljövänlig. De använder sig av mer naturliga sätt i framställningen, såsom tidvatten.

Åtgärder

Det finns flera organisationer som engagerar sig i arbetet, Naturskyddsföreningen (SNF) är en av de ledande organisationerna som tar sig an det här.

De åker bl.a. ner till de drabbade områdena och utför kontroller.

Det tyska företaget "Naturland" säljer ekologiska räkor i flera svenska butiker och Naturskyddsföreningen har åkt ner till Indonesien där räkorna odlas och de uppfyller absolut inte de krav som ställs för ekologiskt odlade, det blandas bland annat både antibiotika och kemikalier vid uppfödningen.

Det här fusket är väldigt utbrett och köparna borde få bättre koll på vad det är det köper.

Nyligen har bland annat flera krogar och restauranger meddelat att de slutar att köpa in och tillaga jätteräkor i hopp om att det ska rädda mangroveskogen.

Organisationer

De organisationer som håller på med det här arbetet är SNF, WWF och Greenpeace .

Källor:

<http://blogg.svd.se/klimatochmiljo?id=5755>

<http://sv.wikipedia.org/wiki/J%C3%A4tter%C3%A4kor>

<http://www.pandalus.se/>

<http://www.greenpeace.org/sweden/press/pressmeddelanden/fiskodlingar-maaste-bli-miljoevae>

http://www.wwf.se/wwf/1159161-sokmotor-utokad?module_search_words=tigerr%E4kor

http://www.wwf.se/wwf/1159161-sokmotor-utokad?module_search_words=j%E4tter%E4kor

Av: Bodil, Josefin, Dennis, Elin och Maria